

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tad-9 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 2942/1996/1

Galdes & Mamo Limited aġenti f'Malta tas-soċjetà assikuratriċi estera ***Royal International Insurance Holdings Limited***, u din kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat tagħha ***V.J. Salomone (Equipment) Limited***; u b'nota tal-25 t'April 2000 is-soċjetà ***Gasam Mamo Insurance Agency Limited*** assumiet l-atti tal-kawża minflok is-soċjetà ***Galdes & Mamo Limited*** u dana in rappreżentanza tas-soċjetà estera ***Royal International Insurance Holdings Limited***, u din kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat tagħha fuq imsemmi

Versus

Lufthansa Cargo A.G. u ***Air Malta Company Limited***
Din il-kawża hija dwar nuqqasijiet f'merkanzija li waslet bl-ajru.
Lċ-ċitazzjoni tgħid illi s-soċjetà ***V.J. Salomone Limited*** ["l-importatriċi"] kienet importat żewġ konsenji ta' arloġġi tal-marka *Casio*: waħda ta' ħamsa u għoxrin (25) kartuna li waslet Malta minn Tokyo fit-12 t'Ottubru 1995 fuq titjira

LH3702, u oħra ta' tlieta u għoxrin (23) kartuna li waslet Malta minn Singapore fil-15 t'Ottubru 1995 fuq titjira LH8082. Iż-żewġ konsenji waslu fuq titjiriet tas-soċjetà konvenuta *Lufthansa Cargo A.G.* [*Lufthansa*] u kienu ġew konsenjati lis-soċjetà konvenuta l-oħra *Air Malta Company Limited* [*Air Malta*]. Meta l-konsenji ngħataw lill-importatriċi, din rat illi kien hemm nuqqasijiet fihom.

Għal dawn in-nuqqasijiet għamlet tajjeb is-soċjetà attriċi, kif kienet marbuta li tagħmel taħt il-polza ta' assikurazzjoni, billi ħallset tmien mija u ħamsa u tletin lira (Lm835) u elf, tmien mija u tlieta u tletin lira (Lm1,833) rispettivament, u ġiet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatriċi.

Billi qiegħda tgħid illi l-konvenuti, jew xi waħda minnhom, jaħtu jew taħti għan-nuqqasijiet, l-attriċi qiegħda titlob illi l-qorti, wara li tgħid illi l-konvenuti jwieġbu, jew tgħid min mill-konvenuti għandha twieġeb, għan-nuqqasijiet, tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom taħti, iħallsu jew tħallas elfejn, sitt mija u tmienja u sittin lira (Lm2,668) bħala danni, flimkien ma' l-ispejjeż u l-imgħax legali sa dakinhar tal-ħlas.

Air Malta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. safejn magħmula kontra l-eċċipjenti, it-talbiet ta' l-attriċi ma jistgħux jintlaqgħu għax ir-rapport ta' l-eċċipjenti bħala *handler* ma' *Lufthansa* bħala vettural huwa regolat bil-*Ground Handling Agreement* li hemm bejniethom;
2. is-soċjetà attriċi u/jew l-assikurat tagħha ma mxewx fit-termini skond l-art. 26 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja, u għalhekk l-azzjoni ma tistax timxi; u
3. f'kull każ l-eċċipjenti ma twegibx għad-danni jew nuqqasijiet.

Lufthansa ressqet l-eċċezzjoni illi t-talbiet, safejn magħmula kontra tagħha, għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-attriċi għax l-eċċipjenti ma twegibx għan-nuqqasijiet u għad-danni billi hija wasslet f'Malta ż-żewġ konsenji ta' merkanzija murija fuq l-*air waybills* u għaddiethom f'iden il-*cargo systems* ta' *Air Malta* fl-ammont, piż, stat u kwalità kif irċeviethom hi skond l-istess *air waybills*.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża ġraw hekk:

L-importatriċi kienet daħħlet f'Malta konsenja ta' ħamsa u għoxrin (25) kartuna [*"l-ewwel konsenja"*] u konsenja oħra ta' tlieta u għoxrin (23) kartuna [*"it-tieni konsenja"*]

prodotti tal-marka *Casio*. L-ewwel konsenja waslet Malta fit-12 t'Ottubru 1995 u t-tieni konsenja waslet fil-15 t'Ottubru 1995¹. Billi, iżda, l-importatriċi ma kellhiex f'idejha d-dokumenti meħtieġa għall-għanijiet tad-dwana², il-konsenji ma setgħux jinħelsu mid-dwana u kellhom jittieħdu fid-depost. Meta l-merkanzija ttieħdet fid-depost, kien hemm erba' (4) kartuniet mill-ewwel konsenja u tmienja (8) mit-tieni konsenja li kienu bil-ħsara u għalhekk kienu twasslu f'borża issiġillata b'siġill ta' *Air Malta*³.

L-ewwel konsenja mbagħad inħelset mid-dwana fit-2 ta' Novembru 1995 u t-tieni konsenja nħelset fil-25 t'Ottubru 1995⁴. Meta giet f'idejn l-importatriċi, din sabet li kien hemm nuqqas ta' merkanzija li tiswa tmien mija u ħamsa u tletin lira (Lm835) mill-ewwel konsenja u elf, tmien mija u tlieta u tletin lira (Lm1,833) mit-tieni konsenja. L-attriċi bħala assikuratriċi għamlet tajjeb għat-telf li ġarrbet l-importatriċi u din issurrogatha fid-drittijiet tagħha⁵. L-importatriċi wkoll, b'zewġ ittri ta' l-14 ta' Novembru 1995⁶, għarrfet kemm lil *Air Malta* kif ukoll lil *Lufthansa* illi fil-fehma tagħha kellhom iwieġbu għat-telf u sejħitilhom biex iħallsu.

Qabel ma nqisu l-meritu tat-talbiet ta' l-attriċi, irridu naraw jekk l-azzjoni safejn magħmula kontra *Air Malta* saritx fiż-żmien li jagħti l-art. 26 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja:

Article 26

1. Receipt by the person entitled to delivery of luggage or goods without complaint is *prima facie* evidence that the same have been delivered in good condition and in accordance with the document of carriage.
2. In the case of damage, the person entitled to delivery must complain to the carrier forthwith after the discovery of the damage, and, at the latest, within three days from the date of receipt in the case of luggage and seven days from the date of receipt in the case of goods. In the case of delay the complaint must be made at the latest within fourteen days from the date on which the luggage or goods have been placed at his disposal.

¹ Ara x-xhieda ta' George Agius fis-seduta tal-15 ta' Jannar 2002, *fol.* 84.

² *Ibid.* *fol.* 84 *et seq.*

³ Ara x-xhieda ta' Francis Piscopo fis-seduta tat-8 ta' Marzu 2002, *fol.* 93 *et seq.*

⁴ Ara x-xhieda ta' George Agius fis-seduta tal-15 ta' Jannar 2002, *fol.* 84.

⁵ *Foll.* 12 *et seq.*

⁶ *Foll.* 7 *et seq.*

3. Every complaint must be made in writing upon the document of carriage or by separate notice in writing despatched within the times aforesaid.

4. Failing complaint within the times aforesaid, no action shall lie against the carrier, save in the case of fraud on his part

Rajna illi l-ewwel konsenja waslet Malta fit-12 t'Ottubru 1995 u nħelset mid-dwana fit-2 ta' Novembru 1995, u t-tieni konsenja waslet fil-15 t'Ottubru 1995 u nħelset fil-25 t'Ottubru 1995. Rajna wkoll illi kien hemm dewmien biex tinħeles il-merkanzija għax l-importatriċi ma kellhiex id-dokumenti meħtieġa.

Jidher mill-ewwel illi, dwar it-tieni konsenja, l-avviż ingħata wara l-erbatax-il jum li jrid l-art. 26 u għalhekk l-azzjoni dwar dik il-konsenja ma tistax titmexxa.

Dwar l-ewwel konsenja wkoll, fil-fehma tal-qorti, l-avviż ingħata tard.

Ir-raġuni hija illi t-terminu, li hu ta' erbatax-il jum ladarba kien hemm "*delay*", jibda jgħaddi għall-importatur minn dakinhar meta "*the luggage or goods have been placed at his disposal*" u mhux minn meta fil-fatt jeħodha. Id-dewmien ma kienx minħabba xi nuqqas tal-konvenuti iżda għax l-importatriċi ma kellhiex id-dokumenti li riedet id-dwana, u għalhekk iż-żmien ta' dewmien ma jiżdiedx mat-terminu, għax inkellha l-importatriċi setgħet ittawwal it-terminu kemm riedet billi ma tiġborx id-dokumenti. Il-merkanzija tqiegħdet mill-konvenuti "*at the disposal*" ta' l-importatriċi dakinhar li waslet u nħattet, *i.e.* fit-12 t'Ottubru 1995, aktar minn erbatax-il jum qabel ma ngħata l-avviż dwar in-nuqqasijiet.

Jekk imbagħad ma nqisux id-dewmien u nqisu t-terminu minn dakinhar meta l-importatrċi effettivamente ħadet il-merkanzija fit-2 ta' Novembru 1995, it-terminu huwa ta' "*seven days from the date of receipt in the case of goods*", li wkoll għalaq qabel ma ngħata l-avviż.

L-azzjoni kontra *Air Malta*, għalhekk, ma tistax timxi, u l-qorti teħlisha mill-ħarsien tal-ġudizzju, bl-ispejjeż kontra l-attriċi.

Lufthansa ma ressqitx l-istess eċċezzjoni taħt l-art. 26 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja, u nistgħu għalhekk ngħaddu biex inqisu l-meritu tat-talbiet kontra tagħha.

L-*air waybills* mafruga minn *Lufthansa*⁷ ma jghidu xejn dwar hsara fil-kartuniet u dan ifisser illi tgħabbew bla hsara. Rajna wkoll illi xi kartuniet ddaħħlu fid-depost tad-dwana bil-hsara u kienu għalhekk tqiegħdu f'borża issigillata minn *Air Malta*. Dan ifisser illi n-nuqqasijiet seħnew jew waqt illi l-merkanzija kienet fuq l-ajruplan, jew meta nħattet jew sakemm ittieħdet mill-impjegati ta' *Air Malta* sad-depost tad-dwana. Fi kliem ieħor, in-nuqqasijiet seħnew jew waqt illi l-merkanzija kienet f'idejn *Air Malta* jew waqt illi kienet f'idejn *Lufthansa*.

Tony Mifsud, *general manager* ta' *Lufthansa*, xehed hekk fis-seduta tat-23 ta' Settembru 2002:

... .. bejn l-*Air Malta* u l-*Lufthansa Cargo A.G.* hemm dak li jgħidulu *ground handling agreement*. Permezz ta' dan il-ftehim l-*Air Malta* hija l-*handling agent* tagħna; dana fir-rigward tal-*handling* ta' l-ajruplan, tal-merkanzija, *etc.* L-*Air Malta* tirrappreżenta lilna.⁸

Dan ifisser illi, ladarba l-principjal iwieġeb għal dak li jagħmel l-agent tiegħu, quddiem l-importatrici *Lufthansa* twieġeb għan-nuqqasijiet ta' *Air Malta*, u għalhekk ma huwiex meħtieġ li naraw jekk in-nuqqasijiet seħnewx waqt illi l-merkanzija kienet f'idejn waħda jew waqt li kienet f'idejn l-oħra.

Lanqas ma jiswa l-ftehim bejn *Lufthansa* u *Air Malta* biex ibiddel jew inaqqas il-jeddijiet ta' l-importatrici; għal din, il-ftehim jibqa' *res inter alios acta*, bla hsara, naturalment, għar-relazzjonijiet interni bejn iż-żewġ konvenuti.

Għalhekk, l-eċċezzjoni ta' *Lufthansa* ma tistax tintlaqa'.

Dwar danni, mid-dokumenti ħareġ illi t-telf kien ta' tmien mija u ħamsa u tletin lira (Lm835) mill-ewwel konsenja u elf, tmien mija u tlieta u tletin lira (Lm1,833) mit-tieni waħda, b'kollox elfejn, sitt mija u tmienja u sittin lira (Lm2,668). *Lufthansa* ma ressqitx eċċezzjoni ta' limitazzjoni ta' responsabbiltà taħt l-art. 22 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li teħles lil *Air Malta* mill-ħarsien tal-ġudizzju, u tiċħad l-eċċezzjoni ta' *Lufthansa*, tgħid illi *Lufthansa* għandha tagħmel tajjeb għat-telf u għalhekk tikkundannaha tħallas lill-attriċi elfejn, sitt mija u tmienja u sittin lira (Lm2,668),

⁷ Foll. 23 et seq.

⁸ Fol. 124.

Kopja Informali ta' Sentenza

flimkien ma' l-imghaxijiet u l-ispejjeż mitluba fiċ-ċitazzjoni.
L-ispejjeż ta' *Air Malta* tħallashom l-attriċi; l-ispejjeż l-oħrajn kollha tħallashom *Lufthansa*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----